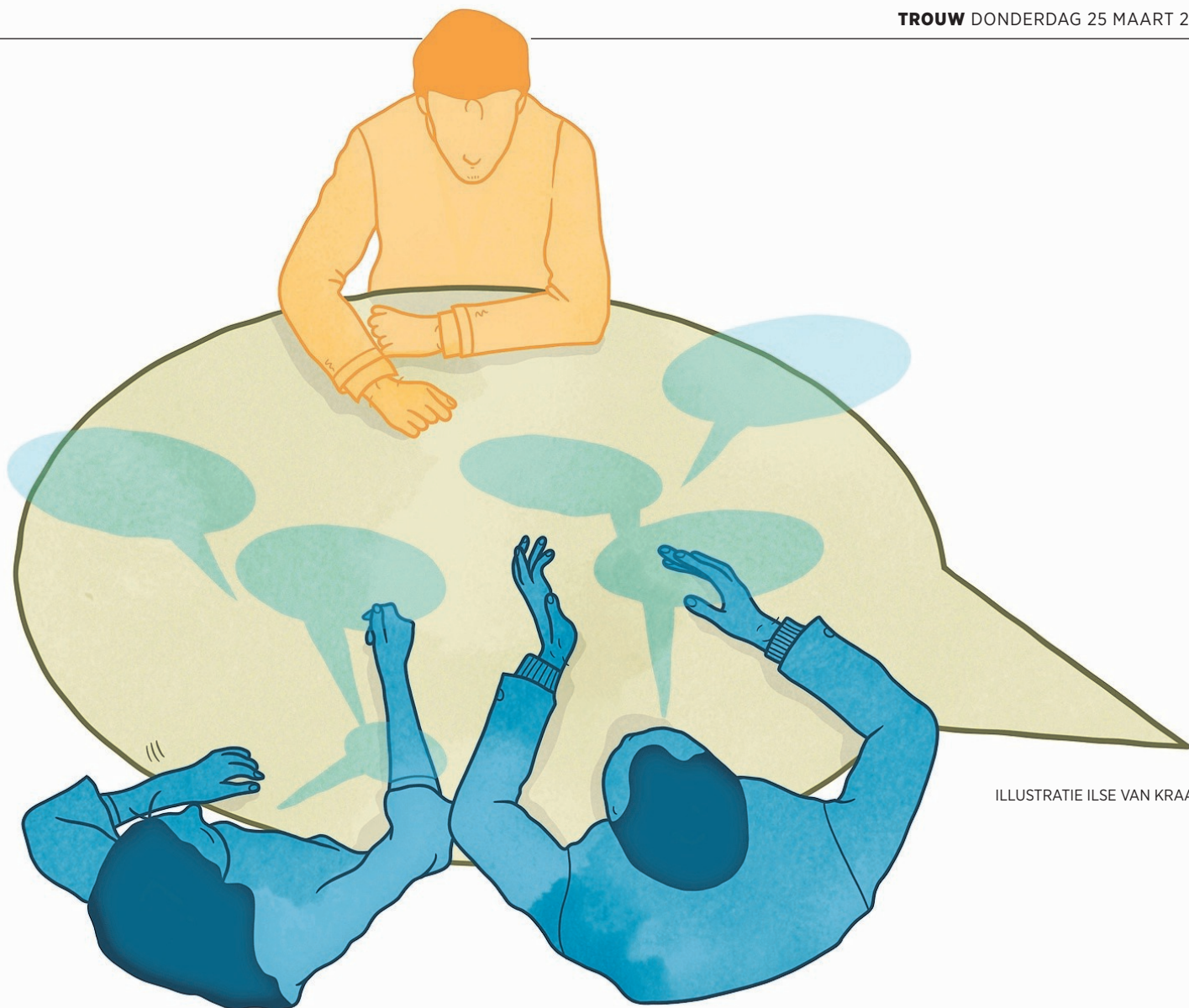

Herstelrecht

Geef slachtoffers en nabestaanden niet alleen spreekrecht in de rechtszaal, maar organiseer voor hen ook na de rechtszaak inspraak, betogen **Jacques Beemsterboer** en **Gert Jan Slump**. Zo kan herstelrecht een kans krijgen.

ILLUSTRATIE ILSE VAN KRAAIJ

Voor daders en slachtoffers is herstelrecht van belang

Jacques Beemsterboer

geeft lezingen over zijn ervaringen na de moord op zijn dochter Nadine

Gert Jan Slump

criminoloog en mede-oprichter van Stichting Restorative Justice Nederland

Ieder mens heeft recht van spreken. Dat is een goed democratisch principe. Toch is binnen het strafrecht de realiteit dat velen recht van spreken hebben behalve de direct betrokkenen. Er is weliswaar een ontwikkeling gaande waarin slachtoffers en nabestaanden meer recht van spreken krijgen. Maar aan de andere kant doen verdachten er soms, en voor ons te vaak, het zwijgen toe.

Eigenlijk vanaf de aangifte of opsporing door de politie is een zaak 'uit handen' van de direct betrokkenen. Het draait dan om het oplossen en vervolgen van een zaak onder leiding van een officier van justitie; en daarna om het berechten door één of meer rechters. Een verdachte wordt voorzien van rechtshulp. De advocaat spreekt vanaf dat moment 'namens zijn cliënt' en kan zijn cliënt in overweging geven om niets te zeggen.

Sinds een paar jaar is er de mogelijkheid voor slachtoffers of nabestaanden om gebruik te maken van hun spreekrecht. Zou het mogelijk zijn om dat spreekrecht zo uit te breiden dat slachtoffers of nabestaanden de verdachte (op een passende manier) kunnen aanspreken? Daardoor zouden zij wellicht samen tot afspraken of zelfs gezamenlijke besluiten kunnen komen. Wij pleiten voor de mogelijkheid daartoe.

De redenering daarbij is dat slachtoffers en nabestaanden ondanks het uitoefenen van het spreekrecht nog te afhankelijk kunnen zijn van de officier van justitie of de rechter. We tekenen daarbij aan dat als een officier van justitie en rechter hun werk goed doen er al een halve wereld gewonnen is voor slachtoffers en nabestaanden (en voor verdachten).

De mogelijkheid tot het stellen

van vragen in een open, veilige setting en het maken en vastleggen van afspraken is overigens nu ook al mogelijk via de voorzieningen, die slachtoffer-daderbemiddeling, mediation in strafzaken en herstelconferentie heten. Die voorzieningen zijn natuurlijk alleen mogelijk als een verdachte uitdrukkelijk verantwoordelijkheid neemt voor wat er is gebeurd. Deze voorzieningen bieden een ruimte waarbij, met alle veiligheidswaarborgen omgeven, daders en slachtoffers of nabestaanden elkaar kunnen spreken en afspraken kunnen maken. Het zijn processen waarin partijen elkaar, goed voorbereid en begeleid, kunnen aanspreken, vragen kunnen stellen, emoties kunnen uiten en uitwisselen. Van tevoren worden met alle deelnemers duidelijke afspraken gemaakt over hoe het proces zal verlopen.

Dat de dingen dan soms onverwacht helemaal op hun plek vallen, toont de ervaring van één van ons, Jacques Beemsterboer, aan. Hieronder zijn verhaal.

Gebiedsverbod

"Ik was aanwezig tijdens een verlengingszitting tbs van de dader van de moord op onze dochter, Nadine Beemsterboer. De dader had een relatie met onze dochter. Er werden tal van belangrijke zaken ingebracht door de rechters, de officier van justitie, twee deskundigen (kliniek en reclassering), de dader en zijn advocaat. Ik was als nabestaande de enige aanwezige die niets mocht zeggen. Maar nadat de rechter uitspraak had gedaan en het voorwaardelijk proefverlof van de dader ten einde was, kwam tot slot 'nog even' het gebiedsverbod ter sprake. Zonder dat ik daar iets van kon vinden, werd besloten dat verbod om te ruilen voor een contactverbod met de nabe-

staanden. Toen kon ik mijn mond niet meer houden en stak demonstratief mijn vinger op. En zowaar, ik mocht spreken. Ik vertelde de rechter dat het geen juiste beslissing was de verboden om te wisselen en vroeg om zijn besluit te heroverwegen en ons ruimte te geven mee te beslissen. Wat ons betreft diende het gebiedsverbod te worden gehandhaafd, maar een contactverbod is voor ons als nabestaanden onge-

'Ik was als nabestaande de enige die niets mocht zeggen'

Er kan veel meer ruimte zijn voor gezamenlijke besluitvorming

wenst. Ik heb dat als volgt gemotiveerd. Mijn vrouw wil de dader absoluut niet tegen het lijf lopen, en dat geldt voor nog een aantal mensen. Anderzijds, als de dader, die ik verschillende malen heb gesproken, behoefte zou hebben om contact met mij op te nemen, is hij welkom. Daar zou een contactverbod geheel niet bij passen. Daarmee werd het spreekrecht tijdens de verlengingszitting praktisch een aanspreek-

recht en recht om mee te bepalen wat er voor afspraken nodig zijn.

Ik reed, nadat ik nog een gesprek had met zijn begeleider van de reclassering, voldaan naar huis. Het was weer een dag met een zilveren randje."

Geregisseerd overleg

Dit verhaal toont aan dat er veel meer ruimte kan zijn voor overleg en gezamenlijke besluitvorming. Bijvoorbeeld in de vorm van mediation in de eindfase van detentie en anders in de vorm van een geregisseerd overleg tussen alle partijen onder regie van de rechter.

Natuurlijk zal lang niet iedereen ervoor voelen om direct (of indirect) de confrontatie aan te gaan met de verdachte of dader. Net als lang niet iedereen voelt voor het uitoefenen van spreekrecht tijdens een zitting. Internationale regelgeving schrijft wel voor dat direct betrokkenen volledige en juiste informatie krijgen over alle keuzemogelijkheden. Dan kunnen zij zelf op basis van die informatie werken aan een voor hen rechtvaardige procedure en uitkomst. Rechtvaardigheid heeft vele gezichten. Ieder mens heeft recht van spreken op een manier die hem of haar het best past. De wens om er hoe dan ook het zwijgen toe te doen richting de verdachte of dader is daar zeker ook één van.

'Meer herstelrecht in nieuw regeerakkoord' is de titel van het pamflet dat Jacques Claessen (bijz. hoogleraar herstelrecht Maastricht), Gert Jan Slump (criminoloog en expert herstelrecht) en Simon Vuyk (criminoloog en hersteljournalist) vandaag uitbrengen. Daarin doen zij voorstellen voor meer inspraak van slachtoffers en nabestaanden.

www.restorativejustice.nl